

lja s isključivo labijalnim registrima vide se sve karakteristike i nedostaci: a) zvukovna disproporcija I i II manuala; b) neprofiliran pedal, mekanog Oktavbasa 8', koji je ovisan o spoju s I odnosno II manualom; i c) niti jedan jezičnjak.

Na takvim orguljama je teško, gotovo nemoguće izvoditi jedan dio orguljaške literature (predbarok i barok).

Uočivši sve te nedostatke, tvrtka Heferer idealno je riješila cijeli taj problem. Ovim svojim novim opusom, kao i nekim drugim u zadnjih nekoliko godina, otvorila je novu dobru stranicu u hrvatskom orguljarskom opusu.

Prvi manual je kompletan s bordonom 16', te vrlo dobrim principalskim nizom 8' i njemačkim trompetom koja nije preoštra. Osobito bogato je izrađen II manual. U njemu imamo niz mješavnica, dakle rastavljen Kornet, Tercian, Sesquialtera te prekrasni Cimbali. Uspješno je izrađen i Kromhorn koja je idealan za baroknu glazbu, kao solo registar, te za romantičnu glazbu u kombinaciji s tremolom i 4'. Pedal je obogaćen Violonbasom kao i Pozaunom 16'.

Osnovna karakteristika novih orgulja jest uravnoteženost zvuka, samostalnost boja II nasuprot I manualu. Mogu se izvoditi skladbe svih povjesnoglasbenih razdoblja od najranijeg predbaroka do moderne. Iako su orgulje pneumatskog sistema, na njima se može sa zadovoljstvom artikulirati tako da nema nikakvih problema ni s kontrolom punktiranih nota kao ni s jasnoćom brzih pasaja. Tutti je sočan, nosiv, te je postignuta apsolutna ravnoteža između labijalnih registara i jezičnjaka u potpuno novoj zvukovnoj dimenziji.

Instrumentat je veoma dobar i služi kao odličan uspjeh tvrtke Heferer iz Zagreba. Čestitamo našim »ujacima« u Bosni što su dobili tako dobar instrument orgulje, a tvrtki Heferer na uspjehom pothvatu i napretku u izgradnji ovog divnog i kompliciranog instrumenta.

Andelko Milanović

Rijeka

22. studenoga u riječkoj Katedrali izvršena je kolaudacija novih orgulja, kojom prilikom su izvedena djela Bacha, Händela, Odaka, Dugana i Wenzla.

Puna crkva, gdje je prije toga bila i svečana misa s posvetom orgulja, bila je znak velikog zanimanja riječkih vjernika za ovaj događaj, na kome su ventilator.

sudjelovali domaći izvođači, koji su svoj program vrlo brižljivo pripremili, što je sve ostavilo ugodan dojam.

Na zahtjev rektora katedrale msgra Danijela Perkana na licu mjesta su u montažnoj hali tvornice Jenko Antun — Guncle — Ljubljana dne 16. listopada 1969. god. niže potpisani kolaudirali i ispitali obnovljene orgulje za riječku katedralu.

Slobodno stojeći sviraonik je nov, a proporcije ukazuju na to da su orgulje postavljene po normi koja je na snazi u romanskim zemljama. Nekoliko kvalitetno dobrih registara starih orgulja katedrale ušlo je u sklop novih orgulja, dok su ostalo novi registri, a svi su smješteni u dva ormara obnovljenih orgulja.

Dispozicija orgulja je sljedeća:

I MANUAL C — g 3

- 1 — Super I
- 2 — Tromba 8
- 3 — Mikstura 2 2/3
- 4 — Tercian 1 3/5
- 5 — Kopula 4
- 6 — Fugara 8
- 7 — Burdon 8
- 8 — Principal 8

II MANUAL

- 9 — Subokt II — I
- 10 — Manual II — I
- 11 — Super II — I
- 12 — Flauta 8
- 13 — Celeste 8
- 14 — Principal 4
- 15 — Dolce 4
- 16 — Pikolo 2
- 17 — Kvinta 1/3
- 18 — Oboa 8
- 19 — Super II

PEDAL C — f 1

- 20 — Pedal I
- 21 — Pedal II
- 22 — Subbas 16
- 23 — Kontrabas 16
- 24 — Oktavbas 8
- 25 — Celo 8

Svega 18 realnih registara povezano je elekteromagnetskom trakturom.

Dvije su slobodne kombinacije sa po 25 bijelih tipaka.

Utikači: Slobodne kombinacije 1 — Slobodne kombinacije 2.

Kolektivi: P, MF, F i T.

Utikači s izmjeničnim djelovanjem: Jez, CRS, Aut., Ped, i Trem, te valjak za Crescendo.

Orgulje su snabdjevene s dva mijeha — regulatora koje puni električni

Mjehovi imaju uvijek dovoljnu količinu zraka i kod dugo zadržanih TUTTI akorda.

Elektrouredaji raspolažu s daljinskim prekidačem za uključivanje ventilatora i traktura.

Na podesnom mjestu postavljeni su ispravljač — transformator i osigurač.

Kolaudaciona komisija je utvrdila da su elektrouredaji i sva instalacija ispravni.

Zračnice su prikladno smještene tako da se do svake svirale može lako doći.

Izražaj pojedinih svirala na svim registrima je precizan.

O zvučnom dojmu orgulja kolaudaciona komisija iznosi sljedeći sud: Temeljni zvuk orgulja je sjajan, nije oštar, a nijedan se registar ne izdvaja od ostalih, tj. svi su ujednačeni.

Jezični su registri prikladni za solističku izvedbu, a daju punini orgulja osebnost i ne nameću se u »PLENU«.

Slobodnim izborom registra može se postići nekoliko različitih osnovnih karaktera zvuka.

Zapažena je također plemenita kakvoća zvuka novog instrumenta.

Firmi »Jenko« treba čestitati na ovom izvrsnom radu koja je zamašan posao obavila brzo, stručno i majstorski.

Članovi komisije:

Ing. Venucci Remo

Don Ivo Ljubić

Rijeka, dne 20. XI 1969.

Makarska

Dne 15. XI 1970. održana je kolaudacija i blagoslov novih orgulja u Makarskoj u crkvi sv. Marka što ih je izradio ljubljanski majstor Anton Jenko. One su pneumatskog sistema sa dva manuala s opsegom od C do a3 i pedalom od C do d1. Ormar i sviraonik izrađeni su od solidne politirane hrastovine. Perspekt orgulja vrlo ukusno se uklapa u stil crkve. Orgulje sadrže 18 zvučnih registara raspoređenih po sljedećem redu:

I. manual

- Super I
- Mixtura 5 v
- Octava 2
- Kopula 4
- Principal 4
- Fugara 8
- Flauta 8
- Diapason 16

II. manual

Suboktav II—I

Manual II—I

Super II—I

Burdon 8

Celeste 8

Kvintaten 8

Salicet 4

Nasat $2\frac{2}{3}$

Tercijan $1\frac{1}{3}$

Oboa 8

Super II

Pedal

Pedal I

Pedal II

Kontra 16

Subas 16

Oktavbas 8

Koral 4

Osim toga imaju četiri stalne kombinacije (P, MF, F, TT), jednu slobodnu kombinaciju, automatski piano pedal, dodavač i ukidač jezičnjaka te žaluzije i crescendo valjak. Treba istaknuti da je graditelj ugradio u svoj instrumenat četiri registra iz bivših Nakićevih orgulja (prema tvrdnji don Frane Bulića) i to: Mixtur, 5v, Dijapason 16, Kopula 4 i Octava 2 što zapravo predstavlja potpuni prvi manual sjajne zvučnosti i topline.

Drugi manual predstavlja donekle barokni pozitiv gdje bismo željeli imati još jedan registar (principal 8). Registri iz radionice majstora Jenka odlikuju se karakterističnim i plemenitim zvukom te se uklapaju u skladnu cjelinu. Osobito treba istaknuti lijepu intonaciju Burdona 8, Celeste 8 te Nasat $2\frac{2}{3}$ i Tercijana $1\frac{1}{3}$, čijom kombinacijom se mogu dobiti barokni chromorne, sesquialtera, cornet itd. te pedalnog kontrabasa 16 i solističkog Korlabasa 4.

Pneumatika zadovoljava zahtjeva liturgijskog i koncertnog sviranja, premda u načelu nismo više za gradnju pneumatskog sistema. Važno je istaknuti da su svirale u ormaru razmještene vrlo pregledno što omogućava bolji zvukovni efekat orgulja, a i lagani pristup sviralama prilikom po pravka. Izgovor svirala je precizan, a mijeh snabdijeva orgulje sa dovoljno zraka tako da i pleno akordi mogu trajati nesmanjenom jačinom.

Uz neke sitne nedostatke, koje ovdje nećemo navoditi, orgulje u makarskoj crkvi sv. Marka predstavljaju solidan i vrlo uspješni instrumenat te pokazuju i tehnički i zvukovni napredak ove firme čijem predstavniku A. Jenku srdačno čestitamo.

Prof. Mato Leščan

Franjevci glazbenici održali savjetovanje u Bolonji

Na inicijativu udruženja talijanskih franjevaca glazbenika održan je kongres u Antonijanumu u Bolonji od 8. do 16. rujna na kome su raspravljali o podanašnjenju (agiornamento) liturgijsko-glazbeno-didaktičkih problema kod franjevaca.

Kongresu je prisustvovalo tridesetak redovnika, većinom mladih, iz tri veće franjevačke obitelji: franjevci (Manja braća), konventualci i kapucini.

Predavanja su držali maestri: o. Atanazije Lo Nigro ofmCap. (glazbeno podanašnjenje), o. Franjo Costa ofmConv. (liturgijsko podanašnjenje), o. Paško Patueli ofm (didaktičko podanašnjenje), o. Aleksandar Santini ofm, predsjednik udruženja franjevaca glazbenika (liturgijski instrument), o. Viktor Zaccaria ofmConv. (isječci iz glazbene povijesti franjevaca).

Predavanja su bila popraćena slušanjem suvremene crkvene glazbe te čitanjem i ispitivanjem novih kompozicija za liturgiju.

Veliki interes među tečajcima pobudio je pregled nekih od povijesnih instrumenata na licu mjesta u gradu, što ga je prevodio mo. o. Santini: Lorenzo da Prado (1476) i Baltazar Malamini (1596) u sv. Petroniju, i Serassi (1828) u sv. Katarini na Strada Maggiore, te nekoliko modernih velikih orgulja s praktičnom primjenom registracije.

O glavnim temama podanašnjenja na završetku kongresa održana su dva seminara da bi još bolje proučili temeljne pojmove i utvrdili neke praktične kriterije.

U srijedu, 16. rujna, svi kongresisti su pošli u Ravenu da prisustvuju završetku zasjedanja talijanskih cecilijanaca. Navečer su istog dana bili u Milano Marittima na koncertu na novim orguljama o. Primijana Cozza ofm u franjevačkoj crkvi »Stella Maris«. Koncertu su prisustvovali tečajci iz Ravene te mnogi talijanski i strani turisti.

U nedjelju, 13. rujna, tečajci su bili prisutni kod svečane koncelebracije u bazilici sv. Frane. Preko koncelebracije izvedena su neizdana djela o. E. Zardinija za pjevački zbor i narod na talijanskom jeziku, s nekoliko kratkih gregorijanskih napjeva te jednim polifonim motetom (»O salutaris Hostia«) od Palestrine. Pjevanje je bilo kao živi primjer kako treba pjevati preko svečane koncelebracije prema direktivama instrukcije »Musicam Sacram«.

I evo ukratko zaključaka rada po grupama:

1. — Podanašnjenje nužno dolazi kao praktični zahtjev da se upriličimo repertoaru nove Liturgije na talijanskom jeziku (novi tekstovi i sudjelovanje naroda) i iz same naravi umjet-

nosti koja, ako hoće biti vitalna, mora se razvijati i prilagođavati nutarnjem diktatu nove tehnike izražaja i novog glazbenog jezika.

2. — Tradicionalna glazbena baština u svojoj cjelokupnosti izgleda kao da je rezervirana za posebne prilike i okolnosti gdje se još upotrebljava latinski jezik. Ipak bi trebalo, slijedeći direktive Crkve, sačuvati poneki jednostavniji komad da ga narod pjeva, a gdje imamo dobar pjevački zbor izvesti i koji komad većeg umjetničkog ranga u posebnim svečanim zgodama: pobožne vježbe, služba riječi, biblijske vigilije, duhovni koncerti, i t. d. Ove skladbe nastale u druga vremena, mogu nam pribaviti estetsko duhovno uživanje i da nam budu idealna mjera da pravilno prosudimo religioznost nove glazbe.

3. — U formiranju novog repertoara što ga puk mora pjevati treba se orijentirati prema ozbiljnim i lijepim melodijama koje svijetu odgovaraju, imajući uvijek na pameti našu dužnost da odgajamo i podižemo narod da u crkvi lijepo pjeva. Pjevanje pjevačkog zbora i njegov repertoar mora biti sastavljen od komada prave i ozbiljne liturgijske glazbe da ga razumije većina, i prema mogućnostima neka narod uvijek barem u nečemu sudjeluje pjevanjem.

4. — Pučko pjevanje, što ga liturgijska konstitucija živo preporučuje, kod kojega narod spontano sudjeluje, jest jednostavno, razumljivo i ugodno, a posebno da izrazi najplemenitije osjećaje, i ne pomiješamo ga sa zabavnom glazbom. Pučki napjevi tipa crnačkih »spirituals«, kad ih se očisti od banalnosti te predstave narodu na sredi i dostojan način pripušteni su liturgiji i oni će obogatiti glazbenu baštinu Crkve našega vremena.

5. — Liturgijska obnova II Vatikanskog koncila: liturgija, slavljenje božanskih otajstava spasenja, pripremljena je za čovjeka i razvija se u suradnji s današnjim čovjekom koji sudjeluje prisutnošću, akcijom, riječju, pjevanjem, svakom u vlastitoj ulozi. Da ovo sudjelovanje bude zaista efikasno, potrebna je prisutnost liturgijsko-glazbenog pokretača koji je intiman s pastoralnim problemima, a u isto vrijeme da dobro poznaje crkvenu glazbu. Poslužiti će kao vođa grupe koju je on sam pripravio i oni će predvoditi pučko pjevanje. O pripravi i sposobnosti pokretača ovisit će stvarno sudjelovanje vjernika i dostojanstveno u izvršavanju tako plemenite službe.

6. — Didaktičko podanašnjenje odnosi se ne samo na didaktičke kriterije koje dandanas općenito primjenjujemo kod odgoja mladih, nego uza sve poteškoće treba održavati redovitu nastavu glazbe i u razredima (viši i niži licej) gdje nije potpuna. S malo vremena na raspolaganju moramo mnogo postići, a nadasve uvjeriti učenike o potrebi glazbenog znanja. Manje teorije, više prakse, a najviše slušanja: ne poučavati nego odgajati. Treba dobro spremiti mlade a osobito nadarene.